

Nr 88

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medelsbehovet för försvarsstabens verksamhet under budgetåret 1965/66 jämte i ämnet väckta motioner.

(1:a avd.)

1:o) **Försvarsstaben: Avlöningar.** I propositionen nr 1 har Kungl. Maj:t (bilaga 6, punkt E 1) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1965/66 till Försvarsstaben: Avlöningar å driftbudgeten under fjärde huvudtiteln beräkna ett förslagsanslag av 11 300 000 kr.

Därefter har Kungl. Maj:t i propositionen nr 66, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1965, föreslagit riksdagen att *dels* godkänna de av departementschefen förordade riktlinjerna för försvarsstabens organisation, *dels* godkänna de av departementschefen förordade riktlinjerna för den regionala militärassistentorganisationen, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de övergångsåtgärder som betingas av förslagen, *dels* bemyndiga Kungl. Maj:t att vidta de ändringar i personalförteckningen för försvarsstaben, som föranleds av departementschefens förslag, *dels* fastställa av departementschefen förordad avlöningsstat för försvarsstaben, att tillämpas t. v. fr. o. m. budgetåret 1965/66, *dels* ock till Försvarsstaben: Avlöningar för nämnda budgetår under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 430 000 kr.

I detta sammanhang har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *Sundin* och *Dahlén* (I: 666) och den andra inom andra kammaren av herr *Nihlfors m. fl.* (II: 786), i vilka hemställts att riksdagen måtte besluta att nuvarande militärassistentorganisation t. v. består i avvaktan på länsförvaltningsutredningens betänkande och att de i propositionen nr 66 förordade riktlinjerna för den regionala militärassistentorganisationen, som skulle medföra framtida ökade kostnader, icke godkännes.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, hänvisas till motionen II: 786.

Utskottet. På grundval av vissa av Kungl. Maj:t anbefallda utredningar fastställde 1961 års riksdag grunddragen i högkvarterets krigsorganisation samt försvarsstabens fredsorganisation. I sistnämnda avseende innebar

förslaget en personalökning med 14 nya officersbeställningar. Utskottet, som ansåg att denna ökning kunde inge betänkligheter, förutsatte att härigenom en minskning av försvarsgrensstabernas m. fl. arbetsbelastning inträdde. Det syntes utskottet synnerligen betydelsefullt, att behovet av den personal, som avses för utbildning av de stridande styrkorna, icke eftersattes. Utskottet räknade med att försvarsstabens personalorganisation efter någon tid komme att behöva överses, varvid säkrare hållpunkter beträffande stabens normalbehov av personal kunde erhållas.

Sådan översyn har verkställts av överbefälhavaren. På grundval härav har Kungl. Maj:t nu framlagt förslag beträffande försvarsstabens organisation och personalbehov. I propositionen redovisas vidare ett av 1963 års militär-assistentutredning avgivet betänkande angående behovet av militärt utbildad personal vid överståthållarämbetet och länsstyrelserna.

De föreslagna förstärkningarna av försvarsstabens organisation ha av överbefälhavaren motiverats av i huvudsak följande förhållanden. Uppföljning och övervakning av det aktuella läget utomlands samt inträffade och befarade incidenter har fått större omfattning än vad som förutsågs vid 1961 års omorganisation av försvarsstaben. Detsamma gäller frågor med internationell inriktning, t. ex. nedrustningsfrågan. Planerings- och studie-verksamheten inom staben har ökat i omfattning. Vidare har hänsyn tagits till förslag i militära säkerhetsutredningens betänkande. Beslutet om ny regional ledningsorganisation förutsattes påverka stabens organisation. Härtill kommer under de senaste åren vunna erfarenheter, som befunnits tala för en förändring.

Utskottet har vid sin granskning av organisationsförslagen, såsom de utformats av departementschefen, ansett sig kunna godtaga att en ny sektion III, bestående av en personalavdelning samt en press- och upplysningsavdelning, organiseras. Utskottet kan vidare tillstyrka, att operationsledningen samordnas under ledning av souschefen. Mot föreslagna organisationsförändringar i övrigt, innefattande bl. a. att försvarsstabens nuvarande inrikesavdelning ombildas till en säkerhetsavdelning, vill utskottet icke framställa någon erinran. Utskottet tillstyrker även att avlöningskostnaderna för säkerhetsavdelningens personal (utom avdelningschefen) i samband med ombildningen överföras från förevarande anslag till det under punkten 2 uppförda anslaget. I förhållande till överbefälhavarens förslag innebära de av departementschefen förordade ändringarna, att antalet försvarsstabschefen direkt underställda chefer minskas från 11 till 7.

I de enheter, om vilka här är fråga, ingå för närvarande 232 befattningshavare. Överbefälhavaren hade föreslagit, att antalet höjdes till 258, medan departementschefen stannat för 251. Förslaget innebär vidare, att tjänsterna i den nya organisationen genomsnittligt placerats i högre lönegrader än i nuvarande organisation.

Bifall till departementschefens förslag skulle medföra en kostnadsökning

av 700 000 kr. per år, varav ca 400 000 kr. hänföra sig till nya tjänster m. m. och ca 300 000 kr. till höjd lönegradsplacering.

Utskottet vill icke motsätta sig den föreslagna personalförstärkningen liksom ej heller de förordade lönegradsuppflyttningarna. I likhet med departementschefen finner utskottet angeläget, att försvarsstabens organisation är flexibel och lätt anpassbar efter föreliggande arbetsuppgifter.

Beträffande militärassistenter i central instans har utskottet funnit anledning föreslå, att en på försvarsstabens stat uppförd befattning för regementsofficer i Ao 27 eller Ao 25, avsedd för militärassistent vid rikspolisstyrelsen, uppflyttas till lönegrad Bo 1 eller Ao 27. Kungl. Maj:t torde bemyndigas att vidtaga härav föranledd ändring i personalförteckningen för försvarsstaben.

Utskottet övergår här efter till frågan om den regionala militärassistentorganisationen.

1963 års militärassistentutredning har ansett, att länsstyrelserna har behov av personal, som är i stånd att göra militära bedömningar såväl i krig som under krigsplanläggning. Enligt utredningen ha länsstyrelserna samordningsuppgifter av stor betydelse; landssekreterarna, som bära ansvaret för samordningen, måste biträdas av för samordningsuppgiften lämpad personal. Enligt utredningen tala starka skäl för att militärt utbildad personal knyts som militärassistenter till länsstyrelserna och överståthållarämbetet. Militärassistenternas främsta uppgift anges vara att under landssekreteraren medverka vid samordningen inom länsstyrelsen samt mellan denne och de militära myndigheterna. Utredningen har diskuterat det i andra sammanhang framförda förslaget, att militärassistenterna borde överföras till försvarsområdesstaberna samt att länsstyrelsernas behov av militär sakkunskap skulle tillgodoses av dessa staber. Utredningen har funnit en sådan lösning mindre lämplig.

Utredningen har med hänsyn härtill ansett att nuvarande militärassistentorganisation, som består av 14 befattningar för aktiv officer och 11 för arvodesanställd officer, samtliga kaptener, i stället skall omfatta 5 befattningar för major eller kapten och de övriga 20 för kapten.

Departementschefen har i stort sett tillstyrkt utredningens förslag, dock med den ändringen att samtliga militärassistentbefattningar bära besättas med majorer. Bifall till detta förslag, fullt genomfört, skulle medföra en kostnadsökning i förhållande till nuläget med ca 400 000 kr. per år.

Av remissyttrandena framgår att enighet icke råder vare sig beträffande behovet av militärassistenter eller i fråga om dessas arbetsuppgifter. Vissa myndigheter, bland dem statskontoret, finner icke behov föreligga av särskilda militärassistenter vid länsstyrelserna utan anse att erforderlig militär expertis bör kunna tillhandahållas i annan ordning, t. ex. från försvarsområdesstaberna.

I fråga om militärassistentens arbetsuppgifter har ett stort antal remiss-

instanser anmält avvikande mening. Beträffande militärassistent som kontaktman framhåller bland andra statskontoret, att under beredskap och då krigstillstånd råder samverkan mellan länsstyrelse och berörd militär myndighet skall ske genom direkt personlig kontakt mellan vederbörande befattningshavare i länsstyrelse och stab. Detta förhållande understryker enligt statskontorets mening betydelsen av att kommunikationerna respektive myndigheter emellan i samtliga led redan i fredstid sker mellan nämnda befattningshavare och icke genom förmedling av en särskild sambandsman. Det framhålles vidare, att det till och med måste anses försvåra eller förhindra ett direkt samarbete, om militärassistenten åläggs att vara kontaktman. I fråga om samordningsproblemens lösande ha delvis mycket kraftiga invändningar gjorts av statskontoret, överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap och ett antal länsstyrelser. Därvid erinras om att samordningsproblem rörande den civila försvarsplanläggningen redan äro reglerade i den förra året fastställda länsstyrelseinstruktionen. Enligt denna åligger det civilförsvarsdirektören att, enligt landssekreterarens bestämmande, biträda med samordningen av planeringsarbetet inom olika grenar av försvarsberedskapen. Vidare åligger det inspektören å den år 1962 inrättade allmänna beredskapsdetaljen att, likaledes enligt landssekreterarens bestämmande, verka för samordning av planlägningsarbetet inom detaljens olika områden. Införandet i organisationen av en tredje befattningshavare, militärassistent, med uppgift att handlägga samordningsfrågor anses olämpligt. För de arbetsuppgifter i övrigt, vilka enligt utredningen skulle fullgöras av en militärassistent, ifrågasättes bl. a. om denne kan bli fullt sysselsatt.

Vissa länsstyrelser ha ansett att även arvodesanställda, pensionerade officerare kunna vara väl lämpade som militärassistenter.

Av det anförda framgår att delade meningar råda såväl beträffande behovet av militärassistenter som i fråga om dessas arbetsuppgifter. Såsom statskontoret framhållit har utredningen lämnat vissa uppgifter rörande militärassistentorganisationens omfattning och arbetsuppgifter men ej redovisat någon mera uttömmande kartläggning i övrigt, innefattande bl. a. tillgången på befattningshavare för samordning av planeringsarbetet inom olika grenar av försvarsberedskapen. Vidare saknas värdering av hittills utfört arbete på detta område liksom bedömning av kapaciteten inom ramen för nuvarande personella resurser. Härigenom ha möjligheterna till alternativa lösningar väsentligt beskurits, varjämte ett ställningstagande till utredningens förslag försvårats. Utskottet vill vidare erinra om att länsförvaltningsutredningen i sitt remissyttrande uttalat, att utredningen icke har anledning ifrågasätta behovet vid varje länsstyrelse av en militärassistent men att utredningen icke varit i tillfälle att genom egna undersökningar eller eljest bilda sig en närmare uppfattning om detta behov. Däremot anser utredningen, att ställningstagande till sådana spörsmål som militärassistentens inplacering på civil sektion och dennes föredragningskyldighet bör anstå tills utredningen framlagt sitt förslag.

Med hänsyn till vad i ärendet sålunda förekommit är utskottet icke nu berett att fatta slutlig ställning till frågan om den regionala militärassistentorganisationen. Länsförvaltningsutredningens förenämnda yttrande ger utskottet anledning hemställa, att utredningen får närmare pröva detta spörsmål. Utskottet förutsätter, att detta kan ske i så god tid att Kungl. Maj:t redan för nästa års riksdag kan framlägga proposition i ämnet. Det må erinras om att enligt direktiven för länsförvaltningsutredningen organisationsfrågor må utbrytas och redovisas särskilt, där så kan ske utan att en lösning i stort föregripes.

Av det anförda följer att utskottet avstyrker begärda bemyndiganden för Kungl. Maj:t att vidtaga sådana övergångsåtgärder och ändringar i personalförteckningen för försvarsstaben, som betingas av förslaget till ny militärassistentorganisation.

Då i den av departementschefen förordade avlöningsstaten för nästa budgetår icke räknats med några kostnader i anledning av den föreslagna militärassistentorganisationen synes avlöningsstaten böra godtagas och avlöningsanslaget i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag bestämmas till 10 430 000 kr.

Under punkterna 2—4 i det följande har Kungl. Maj:t äskat anslag till särskilda avlöningar vid försvarsstaben samt till omkostnader. Utskottet har vid granskning av förslagen i dessa delar funnit sig böra tillstyrka de äskade medelsanvisningarna. Utskottet gör hemställan härom under nämnda punkter. De sammanlagda avlönings- och omkostnadsanslagen till försvarsstaben skulle härigenom uppgå till 16 300 000 kr., vilket i förhållande till löpande budgetår innebär en kostnadsökning av 2 663 000 kr.

Utskottet hemställer,

att riksdagen må

I. godkänna Kungl. Maj:ts förslag i vad avser de av departementschefen i statsrådsprotokollet över försvarsärenden för den 5 mars 1965 förordade riktlinjerna för försvarsstabens organisation;

II. med bifall till motionerna I: 666 och II: 786 avslå Kungl. Maj:ts förslag i vad avser de av departementschefen förordade riktlinjerna för den regionala militärassistentorganisationen;

III. i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t måtte uppdraga åt länsförvaltningsutredningen att skyndsamt pröva frågan om den regionala militärassistentorganisationen;

IV. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de övergångsåtgärder som betingas av förslaget om försvarsstabens organisation;

V. bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i per-

sonalförteckningen för försvarsstaben, som föranleds av förslaget om försvarsstabens organisation och av vad utskottet anfört;

VI. fastställa följande avlöningsstat för försvarsstaben, att tillämpas t. v. fr. o. m. budgetåret 1965/66:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	4 060 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	392 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	77 700
4. Ersättningar till särskilt tillkallade sakkunniga	50 000
5. Särskilda löneförmåner för försvarsattachéer och biträdande försvarsattachéer:	
a) Utlandstillägg, <i>förslagsvis</i>	310 000
b) Representationsbidrag	300 000
c) Särskilda förmåner i övrigt, <i>förslagsvis</i>	275 000
	885 000
6. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 530 000
7. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	3 435 300
	Summa kr. 10 430 000

VII. till *Försvarsstaben*: *Avlöningar* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 10 430 000 kr.

2:o) **Försvarsstaben: Särskilda avlöningar.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt E 2) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågakvarande ändamål för budgetåret 1965/66 beräkna ett förslagsanslag av 2 000 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 66 föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, innebärande en anslagshöjning av 1 140 000 kr., hemställa,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Särskilda avlöningar* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 700 000 kr.

3:o) **Försvarsstaben: Omkostnader.** Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt E 3) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild

proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 beräkna ett förslagsanslag av 1 650 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 66 föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 710 000 kr.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, innebärande en anslagshöjning av 389 000 kr., hemställa,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Omkostnader* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 710 000 kr.

4:o) *Försvarsstaben: Särskilda omkostnader.* Sedan Kungl. Maj:t i propositionen nr 1 (bilaga 6, punkt E 4) föreslagit riksdagen att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till ifrågavarande ändamål för budgetåret 1965/66 beräkna ett förslagsanslag av 1 350 000 kr., har Kungl. Maj:t i förberörda proposition nr 66 föreslagit riksdagen att till samma ändamål för nämnda budgetår anvisa ett förslagsanslag av 1 460 000 kr.

Utskottet. Under hänvisning till vad utskottet anfört under punkten 1 får utskottet i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag, innebärande en anslagshöjning av 264 000 kr., hemställa,

att riksdagen må till *Försvarsstaben: Särskilda omkostnader* för budgetåret 1965/66 på driftbudgeten under fjärde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 1 460 000 kr.

Stockholm den 6 maj 1965

På statsutskottets vägnar:

EMIL NÄSSTRÖM

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet har närvarit

från första kammaren: herrar Näsström, Gillström, fröken Andersson, herrar Einar Persson, Fritz Persson, Axel Andersson, Virgin, Rikard Svensson, fru Wallentheim, herrar Söderberg, Bengtson, Mårtensson, Edström, Källqvist och Johan Olsson; samt

från andra kammaren: herrar Gustafsson i Stockholm, Karlsson i Olofström, Blidfors, Mellqvist, fru Lewén-Eliasson, herrar Bergman, Nihlfors, fröken Olsson, herrar Gustafsson i Uddevalla, Antonsson, Nelander, Mattsson, Nordstrandh, Källstad och Petersson.